

Ioana DRECIN-MOLDOVAN

Un Mon(c)ton de Ionesco

Sibiul a fost pentru a unsprezecea oară gazda Festivalului Internațional de Teatru, a cărui temă, anul acesta, s-a intitulat: „Moșteniri”. Pe parcursul a zece zile, 28 mai–6 iunie, au fost programate în jur de 300 de evenimente, al căror spațiu de desfășurare au fost: Teatrul Radu Stanca, Teatrul Gong, Sala Thalia – recent renovată –, Casa de Cultură, Veneția Club, Stage Club, Casa Luxemburg, Maison de Ille-et-Vilaine, curtea și catacombele Muzeului de Istorie, Muzeul Brukenthal, Piața Mare, Biserica Evanghelică, Cetatea Cisnădioara, Ocna Sibiului, Pasajul Magazinului Dumbrava, Casa Armatei, Sediul Allianz-Țiriac, Parcul sub Arini, strada Nicolae Bălcescu, Facultatea de Litere, Sala de Sport din Piața Teatrului și Cazarma 90. Pe tot timpul festivalului a fost editat ziarul *Aplauze*, publicație realizată de F.I.T.S. în colaborare cu Secția Română a Asociației Internaționale a Criticilor de Teatru, Catedra de Teatrologie a Universității Naționale de Artă Teatrală și Cinematografică „I.L. Caragiale” din București și Catedra de Teatrologie a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu.

Festivalul a avut 15 secțiuni, împărțite în două categorii: **Evenimente** (ateliere, expoziții, întâlniri, lansări de carte, prelegeri, proiecte, spectacole-lectură, comemorări, bursa de spectacole) și **Spectacole** (teatru, dans, spectacole de stradă, muzică, underground).

Una dintre cele mai plăcute surprize a venit din partea Departamentului de Artă Dramatică a Universității din Moncton (Canada), departament condus de românul Andrei Zaharia, absolvent al Institutului de Teatru și Film, Secția Actorie, promoția 1964.

Pierre, Sonya, André, Lisa, Valerie, Marie-Thérèse, Melanie și Janie – cei opt studenți canadieni – și-au mixat un Ionesco *pot-pourri*. Bazat pe piesa lui Ionesco ***Exerciții de pronunție și conversație franceză pentru studenți americani***, scenariu conceput de Melanie Leger și Andrei Zaharia, pune laolaltă aproape douăzeci de scene din piesele autorului (*Cântăreața cheală*, *Jocul de-a măcelul*,

Scenă din Ionesco, *Pot pourri*. Regia: Andrei Zaharia.

Guturaiul oniric, Salonul automobilului, Lecția și Acest formidabil bordel). Colajul este realizat în jurul ideii de plăcere a interpretării diferitelor niveluri de absurd, așa cum au fost ele abordate de Ionesco, demonstrându-se faptul că sunt și astăzi la fel de comice ca și atunci.

Datorită faptului că în luna august a acestui an se va inaugura la Montréal „Piața României”, în care va trona statuia poetului Mihai Eminescu, Ionesco – legătura naturală a culturii române cu spațiul francophon – a fost considerat alegerea potrivită.

Producătorul spectacolului canadian, domnul Michel Buruiană, în colaborare cu Institutul Francez, au sprijinit inițiativa acestui spectacol, care s-a bucurat de cinci reprezentări școlare (numărul obligatoriu de spectacole care trebuie acoperite de un spectacol universitar în Canada), plus încă trei, ultimele făcând parte din pregătirea specială în vederea participării la F.I.T.S.

Spectacolul a putut fi vizionat și la București, la Teatrul Nottara – Sala Mare, în 8 iunie, datorită înțelegerii pe care scena bucureșteană o are deja, pentru al doilea an consecutiv, cu Universitatea din Moncton, anul trecut fiind gazda *Mătrăgunei* lui Machiavelli.

Spectacolul a fost conceput ca un cabaret, lejer, cu muzică *en vogue*, deoarece regizorul (Andrei Zaharia) îl vede pe Ionesco mai aproape de Caragiale decât se vrea a se crede. Inteligența, profunzimea și absurdul ionescian sunt îngroșate și accelerate la maxim. Spectacolul a fost împins dincolo de zona intermediară care nu e nici teatru și nici literatură, restituindu-i cadrul propriu, cu limitele sale firești. Nu au fost ascunse sforile care au dirijat întreaga concepție *zapping*, de trecere abruptă de la un cadru la altul, asemeni unei memorii cinematografice. Prin gesturi îngroșate, exagerate atât fizic cât și auditiv, s-a dorit o experimentare la rece a grotescului, a caricaturii, dincolo de palida ironie a comediilor de salon. Am avut parte de mult umor, dar cu mijloace burlești, un comic dur, lipsit de finețuri, uneori excesiv. A fost un spectacol violent: violent de comic, poate exact cum i-ar fi plăcut lui Ionesco care scria: „*N-am înțeles niciodată deosebirea care se face între comic și tragic. Comicul fiind intuiție a absurdului, mi se pare mai deznădăjduitor decât tragicul. Comicul nu oferă ieșire. Spun deznădăjduitor dar în realitate el este dincolo de disperare sau de speranță.*”**

Cu obraji strident pudrați în roșu, cu pistrii în creion, cu părul vâlvoi sau prins ordonat în codițe și fundițe, cu uniforme impersonale și voci prefăcute – asemeni personajelor de desen animat – cei opt studenți au plonjat în gaguri vizuale și verbale fără nici un fel de inhibiții, făcând dreptate unor scene absurde ale lui Ionesco.

Scenografia a avut ca laitmotiv *clasa*: cu pupitrele în caiet, cu profesorul în buzunarul unui ceas, cu creta care șterge buretele, cu ferestre care fug pe ușă, cu colegiul, școala și lipiciul în mâna profesorului etc. Iar după 110 minute de spectacol, „French Can-Can”!

Note:

* *Exerciții ...* are ca origine cererea adresată dramaturgului de către Michel Benamou (fost profesor la Universitatea din Michigan, apoi la Universitatea din San Diego – California) de a realiza treizeci de dialoguri care urmau a fi inserate în manualul de limba franceză. Au fost reținute douăzeci dintre acestea, iar manualul (intitulat *Mise en train*) a apărut în 1969 la Editura MacMillan. Cu toate că, la început, lucrarea s-a bucurat de succes în Statele Unite, ingeniozitatea sa excentrică a scos-o din circuitul pedagogic, destinând-o, totuși, artei. Unele texte au fost prezentate în februarie 1966 la Odéon-Théâtre de France de Jean-Louis Barrault, Maria Casarès și Eugène Ionesco, iar premiera integrală a avut loc la 9 iulie în același an la Théâtre de Poche într-un spectacol realizat de Antoine Bourseiller. După alte câteva reluări în 1979, ansamblul scheciurilor a fost pus în scenă în 1980, sub titlul *Lecții de franceză pentru anglo-saxoni*, la Teatrul Lucernaire.

** „Experiența teatrului” în *Note și Contranote*, Editura Humanitas, București, 1992.